Oostergo

LANDSCHAPSTYPEN DOOR DE TIJD

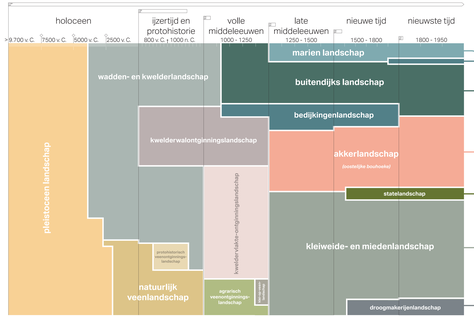

LANDSCHAPSTYPENKAART

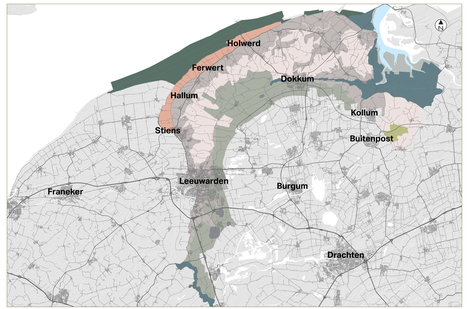

opdrachtnemers:

Werkend Landschap

Landschapsbeheer Friesland

mede mogelijk gemaakt door:

stimuleringsfonds creatieve industrie

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

met medewerking van:

It Fryske Gea

Stichting Natuurmonumenten Noardlân

provinsje fryslân
provincie fryslân

Friese milieu federatie

staatsbosbeheer

LANDSCHAPSELEMENTEN

	elementen	structuren
pleistoceen landschap	- smeltwaterdalen - beekdalen - beekeren - dekzandwelvingen - dekzandlagten - lekleemgronden	1. **nederzettingsstructuur:** nvt. 2. **landgebruik:** nvt. 3. **verkaveling:** nvt. 4. **wegenstructuur:** nvt. 5. **beplanting:** nvt. 6. **reliëf:** laagten (beekdalen) en welvingen (dekzandruggen) (natuurlijk)
natuurlijk hoogveenlandschap	- hoogveerkoepels - veenriviertjes - kustvenen - meerstallen - broekbossen	1. **nederzettingsstructuur:** nvt. 2. **landgebruik:** nvt. 3. **verkaveling:** nvt. 4. **wegenstructuur:** nvt. 5. **beplanting:** nvt. 6. **reliëf:** hoogveerkoepels (natuurlijk)
wadden- en kwelderlandschap	- kreken - prielen - wad- en slikplaten - wadgeulen - kwelderwallen - kwelderdelvlakten	1. **nederzettingsstructuur:** nvt. 2. **landgebruik:** nvt. 3. **verkaveling:** nvt. 4. **wegenstructuur:** nvt. 5. **beplanting:** nvt. 6. **reliëf:** natuurlijk reliëf (kwelderwallen, geulen en kreekruggen)
protohistorisch veenontginningslandschap	- veentepen - opstrekkende veensloten/ greppels - veenakkers - huisplaatsen - bochtige veenriviertjes	1. **nederzettingsstructuur:** wellicht alleen huisterpen 2. **landgebruik:** wei- en akkerland 3. **verkaveling:** rechtlijnige opstrekkende (rand)veenontginningen (overal verdwenen) 4. **wegenstructuur:** onbekend 5. **beplanting:** onbekend 6. **reliëf:** veentepen (cultuurhistorisch)
klei-op-veenlandschap	- vaarten - opstrekkende kavelsloten - meertjes - bochtige sloten - dijken	1. **nederzettingsstructuur:** nvt. 2. **landgebruik:** wei- en hooiland 3. **verkaveling:** opstrekkende verkaveling en blokstrookenverkaveling 4. **wegenstructuur:** waterwegen zoals vaarten 5. **beplanting:** nvt. 6. **reliëf:** dijken (cultuurhistorisch)
kwelderwalontginningslandschap	- terpen - akkers (op lage dijkjes bolgerd) - dobben - meren - kloosters - ossenkaten	1. **nederzettingsstructuur:** lineaire- en radiale terpdorpen 2. **landgebruik:** wei- en akkerland 3. **verkaveling:** lineaire- en vrij/gemengde verkaveling 4. **wegenstructuur:** waarschijnlijk onverharde paden en natuurlijke waterwegen 5. **beplanting:** mischien aantal bomen op terp 6. **reliëf:** kwelderwallen (natuurlijk); terpen (cultuurhistorisch)
kweldervlakteontginningslandschap	- vaarten - polderdijken - zijlen - kloosters - uithoven - tichelwerken - zouteninrigingswallen	1. **nederzettingsstructuur:** radiale terpdorpen; vlakneerzettingen 2. **landgebruik:** wei- en hooiland, zouteninrigen 3. **verkaveling:** (meer/minder) blokverkaveling 4. **wegenstructuur:** bochtige waterwegen en dijken 5. **beplanting:** grotendeels boomloos, wel oeverbegroeiing 6. **reliëf:** kwelderachtig reliëf (natuurlijk); dijken en zouteninrigingswallen (cultuurhistorisch)
agrarisch veenontginningslandschap	- opstrekkende kavelsloten - zij- en achterkades (bedijken) - veenakkers - klei-op-veenpolders - kerken - vaarten	1. **nederzettingsstructuur:** lineaire veenontginningsdorpen 2. **landgebruik:** wei- en hooiland, beerplekkers 3. **verkaveling:** (meer/minder) regelmatige blokverkaveling 4. **wegenstructuur:** natuurlijke- en gegraven waterwegen 5. **beplanting:** grotendeels boomloos, wel oeverbegroeiing 6. **reliëf:** veenkussens (natuurlijk); zij- en achterkaden (cultuurhistorisch)
kleiweide- en miedenlandschap	- terpen - molens - bochtige sloten - kerkepaden - hoogwaterpolders - vaarten	1. **nederzettingsstructuur:** radiaal terpdorp en vlakneerzetting 2. **landgebruik:** wei- en hooiland, beperkt akkerland 3. **verkaveling:** (meer/minder) radiaire blokverkaveling 4. **wegenstructuur:** bochtige vaarten; hooi- en insteekwegen 5. **beplanting:** domein rond dorpen 6. **reliëf:** kreekruggen (natuurlijk); terpen en greppels (cultuurhistorisch)
buitendijks landschap	- dijken - slenken - kegen - legen - dobben - zomerpolders (later) - rijsdammen (later)	1. **nederzettingsstructuur:** nvt. 2. **landgebruik:** weiland, vaarten (o.a. gamalen) 3. **verkaveling:** blok- en strookverkaveling (zomerpolders) 4. **wegenstructuur:** dijkjes 5. **beplanting:** boomloos 6. **reliëf:** kwelderachtig reliëf (natuurlijk); zomerkaden en dobben (cultuurhistorisch)
bedijkingenlandschap	- zeedijken - zijlen - lichte kleigronden - slaperdijken - kolken - rechte kavelsloten	1. **nederzettingsstructuur:** verspreide boerderijen 2. **landgebruik:** wei- en akkerland 3. **verkaveling:** vrij regelmatige blokverkaveling (polderverkaveling) 4. **wegenstructuur:** vrij rechte lanen en dijken 5. **beplanting:** grotendeels boomloos 6. **reliëf:** kreekruggen (natuurlijk); dijken (cultuurhistorisch)
akkerlandschap *(oostelijke bouhoeke)*	- kerken - lichte kleigronden - terpen - kruinige percelen - slaperdijken - dijkcoupures	1. **nederzettingsstructuur:** lineaire- en blokvormige terpdorpen 2. **landgebruik:** voornamelijk akkerland 3. **verkaveling:** vrij regelmatige blokverkaveling 4. **wegenstructuur:** kronkelende/rechtere wegen over kwelderwal 5. **beplanting:** bomen langs wegen en rond dorpen 6. **reliëf:** kwelderwallen (natuurlijk); terpen en bolle akkers (cultuurhistorisch)
statelandschap	- states (rerenhuizen) - lijsterbuinen - omgrachtingen - boomgaarden - bomenlanen - moesiuinen	1. **nederzettingsstructuur:** verspreide boerderijen 2. **landgebruik:** wei- en akkerland (landerijen), boomgaarden en moesiuinen (statetermeren) 3. **verkaveling:** landerijen passend binnen verkaveling omgeving 4. **wegenstructuur:** kronkelende of rechte lanen richting state 5. **beplanting:** veel erfbeplanting (ook stinzenflora) en laanbomen 6. **reliëf:** hoogteverschil omgrachting en tuin (cultuurhistorisch)
droogmakerijenlandschap	- ringdijken - ringvaarten - rechte kavelsloten - poldermolens - gemalen - duikers	1. **nederzettingsstructuur:** verspreide boerderijen 2. **landgebruik:** weiland 3. **verkaveling:** zeer rechtlijnige opstrekkende (polderverkaveling) 4. **wegenstructuur:** rechte polderwegen 5. **beplanting:** erfbeplanting 6. **reliëf:** ringdijken en greppels (cultuurhistorisch)
marien landschap	- zeegeulen - wadgeulen - buitendelta's - verzwelgen dorpen - verzwelgen eilanddelen	1. **nederzettingsstructuur:** nvt. 2. **landgebruik:** nvt. 3. **verkaveling:** nvt. 4. **wegenstructuur:** vaargeulen 5. **beplanting:** nvt. 6. **reliëf:** brede getijdengeul (natuurlijk)

1935 1970 2020

DOOR DE JAREN

tendens van 1935 tot 2020

Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 nieuwe (literaire)aart en weg plus schaalvergroting perceelen.

Tussen 1935 en 1970 beginnende schaalvergroting perceelen en functiewijziging van een aantal landerijen (van ‘ij- naar boulend of andersom). Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting doorgezet en versterkt functiewijziging aantal landerijen.

Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting perceelen, aantal infrastructurele verplaatsingen.

Tussen 1935 en 1970 uitbreiding bebouwing Dokkum. Tussen 1970 en 2021 strookenverkaveling goddelijk verdwenen door bebouw en een schaalvergroting perceelen.

Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting perceelen, aantal misdwegen verdwenen en een paar andere wegen verlegd of rechter gemaakt.

Tussen 1935 en 1970 in buitendijkse zomerpolders weinig veranderd, maar wel aanslibbing kwelder. Tussen 1970 en 2021 aantal perceelen samengevoegd in zomerpolder en op onbedijkte kwelder veel landaanwinningssloten gegraven.

Tussen 1935 en 1970 bedijkingspolder zelf grotendeels onveranderd, maar ten oosten ervan nieuwe polder gerealiseerd. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting perceelen en functiewijziging aantal landerijen (van bouw- naar weiland of andersom).

Tussen 1935 en 1970 grotendeels onveranderd (aantal perceelen samengevoegd). Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting perceelen en functiewijziging van een aantal landerijen (van bouw- naar weiland of andersom).

Tussen 1935 en 1970 demping van aantal stukken omgrachting plus functiewijziging van een paar omliggende landerijen. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting perceelen rondom statetermeren.

Tussen 1935 en 1970 aantal perceelen samengevoegd. Tussen 1970 en 2021 schaalvergroting perceelen doorgezet.

Tussen 1935 en 1970 waarschijnlijk verandering in geulensysteem. Tussen 1935 en 1970 ontwikkeling van zandbank naar Schuitengat.

VANDAAG EN TENDENS

kernkwaliteiten | opgaven | uitdagingen

ALGEMENE TENDENSEN

Toename hittegolven (toename verdamping) | Toename wateroverlast (toename (piek)neerslag) | Zeespiegelstijging | IJsselmeerspiegelstijging (gekoppeld aan zeespiegel) | Toename verzilting van IJsselmeerwater | Problemen met oppervlaktewaterlozing onder vrij verval | Kansen van schoon grondwater | Aandachtspunt is aanwezigheid van bepaalde zware metalen | Grondwaterstanddaling (in klei en veen, veelal gecompenseerd door "meedalende" bodem) | Vergrijzing en krimp op het platteland, afname beroepsbevolking | Voorzieningen en vitaliteit onder druk | Afname biodiversiteit | Intensievere hoogrenderende teelten als bollen en lelies | Intensivering veehouderij | Toename woningbouw (ook in het buitengebied) | Nieuwe bedrijventerreinen | Toenemend ruimtebeslag voor opwek van duurzame energie | Wensen voor integreren natuur en landbouw | Meer ruimte voor het natuurlijke watersysteem | Ruimtelijke ordening gebiedsgericht aanpakken | ...

(De romte diele, 2020)
(Grondwateratlas Fryslân, 2020)

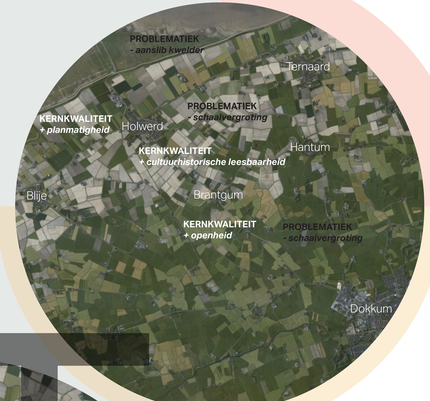

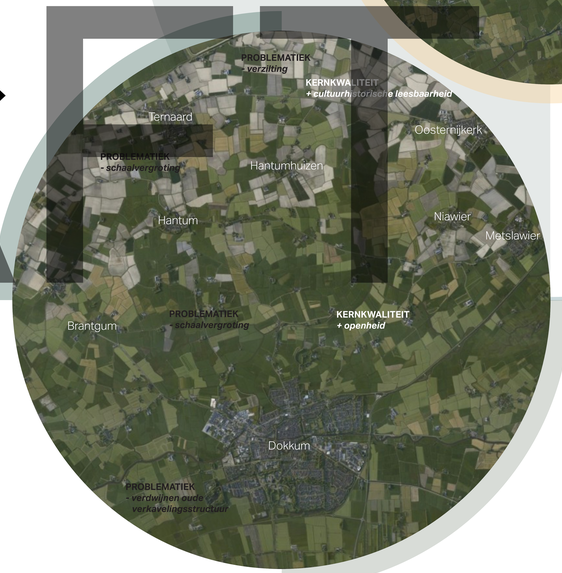

DRAFT